

Social Entrepreneurship Support Network
of the Baltic Sea Region

TILANNEKATSAUS YHTEISKUNNALLISEN YRITTÄJYYDEN SEKTORIIN ITÄMEREN YMPÄRILLÄ

Sidosryhmät

Koulutus

Vaikuttavuusanalyysi

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

"Yhteiskunnallisen yrittäjyyden kehittäminen Itämeren alueella" -projekti kuuluu Erasmus+ -ohjelmaan ja sitä osaksi rahoittaa Euroopan unioni.

Tilannekatsaus yhteiskunnallisen yrittäjyyden sektoriin Itämeren ympäristössä:

**Sidosryhmät
Koulutus
Vaikuttavuusanalyysi**

"Yhteiskunnallisen yrittäjyyden kehittäminen Itämeren alueella" -projekti kuuluu Erasmus+ -ohjelmaan ja sitä osaksi rahoittaa Euroopan unioni.

Kirjoittajat

Suomi: Iiro Niemi, Social Entrepreneurship Academy of Finland - www.syyakatemia.org

Tämän julkaisun tiedot ja näkemykset ovat kirjoittajien omia eivätkä edusta komission virallista näkökantaa. Komissio ei takaa tämän tutkimuksen tietojen tarkkuutta. Komissiota eikä ketään komission puolesta toimivaa henkilöä ei voida pitää vastuullisena tämän julkaisun tietojen käytöstä.

JOHDANTO

Vain joitain vuosia sitten yhteiskunnallisen yrittäjyyden sektori muistutti ”mustaa laatikkoa” useimmissa Euroopan maissa. Tutkijat ja analyttikot ovat sitemmin alkaneet kiinnittää huomiota löydettyään ja ymmärrettyään sen potentiaalın luoda positiivista yhteiskunnallista muutosta taloudellisesta kestävällä tavalla.

Muutamaa kuukautta ennen tämän dokumentin valmistumista kaksi raporttia julkaisiin verkossa. Euroopan komissio julkaisi sen ensimmäisen vertailevan kokonaiskatsauksen yhteiskunnallisista yrityksistä 2014 vuoden lopulla. Tämä syväluotaava tutkimus hahmottaa yhteiskunnallisten yritysten pääpiirteet 28 Euroopan unionin jäsenvaltiossa ja Sveitsissä käyttämällä yhteistä määritelmää ja lähestymistapaa. Se on myös hyvin yleispiirteinen katsaus yhteiskunnallisen yrittäjyyden ekosysteemeihin eri maissa, sisältäen kehitystä hidastavat tekijät.

Lisäksi yksi Euroopan sosiaalirahaston (ESR) oppimisverkostoista nimeltään ”The Social Entrepreneurship Network” julkaisi raportin ”Policy meets practice - enabling the growth of social enterprises”. Se esittelee joukon hyviä käytäntöjä, toimintatapoja ja oppeja valituissa EU:n jäsenmaissa.

Nyt käsillä oleva raportti keskittyy ainoastaan lisäinformaation tarpeiden täyttämiseen Itämeren alueen maissa. Sen ovat koonneet ruohonjuuritason ekosysteemin mahdollistajat, jotka aktiivisesti vaikuttavat yhteiskunnallisten yritysten sektorin kehittämiseen Tanskassa, Virossa, Suomessa, Latviassa, Liettuassa, Puolassa ja Ruotsissa. Kirjoittajat päättivät keskittyä kolmeen pääaiheeseen: ekosysteemiin vaikuttavien toimijoiden profiileihin, koulutukseen ja vaikuttavuusanalyysiin. Lisäksi kirjoittajat sopivat olevansa subjektiivisen rehellisiä. Toivottavasti sellainen lähestymistapa auttaa lukijaan näkemään tarpeita ja mahdollisuuksia toiminnan parantamiselle ja alueelliselle yhteistyölle. Useimmat haasteet vain ovat liian isoja yhdenkään maan yksin ratkaistavaksi.

Ensiksi raportti esittelee erityistietoja kunkin maan yhteiskunnallisen yrittäjyyden sektorin sidosryhmätoimijoista. Aiemmat raportit ovat jääneet melko yleiselle tasolle käsitellessään tärkeiden sidosryhmätoimijoiden rooleja ja suhteita Euroopan unionin jäsenmaissa. Tämä raportti tarjoaa yksityiskohtaisempia kuvauksia. Vaikka lyhyet profiilit ovat tarkoituksella subjektiivisia, niistä on hyötyä kenelle tahansa kuka haluaa löytää kaikkein olennaisimmat toimijat aiemmin mainituista seitsemästä maasta ja tehdä yhteistyöehdotuksia.

Toiseksi raportti keskittyy yhteiskunnallisen yrittäjyyden koulutukseen. Mikään muu tutkimus ei ole aiemmin toteuttanut vastaavaa kartoitusta Itämeren alueella. Vaikkakin raportti on laajalti pirstaleinen, se tarjoaa yleiskatsauksen koulutuksen kehittämiseen ja kuvaa mielenkiintoisia esimerkkejä koulutusaloitteista.

Kolmanneksi raportti tarkastelee yhteiskunnallisten yrittäjyyden vaikuttavuusanalyysin tilaa. Positiiviset yhteiskunnalliset vaikutukset ovat olemassaolon tarkoitus mille tahansa yhteistä hyvää tavoittelevalle organisaatiolle, mukaan lukien yhteiskunnalliset yritykset. Silti yhteiskunnallisen vaikuttavuuden analysointi ja kommunikointi on edelleen yksi isoimpia haasteita sektorin kehitykselle. Raportti kuvaa nykytilannetta ja toivottavasti herättää tarpeeksi tyytymättömyyttä, jotta strategiset muutokset lähtevät käyntiin kussakin maassa.

SUOMI

Sidosryhmätoimijat

Profiilit

ARVO - Yhteiskunnallisten yritysten liitto

Arvo on uusi etujärjestö yhteiskunnallisille yrityksille. Sen tavoitteena on kasvattaa tietoisuutta ja lisätä arvopohjaisten yritysten näkyvyyttä Suomessa. Arvon aktiviteetteja ovat mm. politiikan tekoon vaikuttaminen,

liike-elämän kannanottojen koordinointi, yhteiskunnallisten yritysten imagon kirkastaminen ja tutkimukseen vaikuttaminen.

FinSern - Yhteiskunnallisten yritysten tutkimusverkosto

FinSern pitää yllä tutkimusverkostoa ja toimeenpanee yhteiskunnallisen yrittäjyyden tutkimusta. Esimerkkejä julkaistuista (joita lisää osoitteessa <http://www.finsern.fi/site/index.php/julkaisut/>):

- 1) "The goal is a balanced development: Social enterprises and the business growth"
- 2) "Social Enterprises' Living Lab: building a support structure"

- 3) "Social Enterprises in wind energy production: Case study from Finnish renewable energy industry"
- 4) "What are the Outcomes of Innovativeness within Social Entrepreneurship? The Relationship Between Innovative Orientation and Social Enterprise Economic Performance"
- 5) "Bricolage in the everyday life of Hub Helsinki"

Sitra - Suomen itsenäisyyden juhlarahasto (julkinen organisaatio, rahallinen tuki)

Sitra on hiljattain lanseerannut vaikuttavuusinvestoimisen (impactinvesting) yhdeksi avainalueekseen. Aktiviteetteihin on kuulunut tutkimus ja koulutus, opintomatkojen

ja opintotilaisuuksien järjestäminen sekä alan toimijoiden tuominen yhteen vaikuttavuusinvestoimisen vauhdittamiseksi ja vahvistamiseksi Suomessa.

Slush (Impact Track)

Tänä vuonna yli 10,000 osallistujaa houkuttelleen Pohjois-Euroopan isoimman teknologiakonferenssi Slushin yksi pääteemoista oli Impact. Teema esitteli johtavia puhujia kehitysyhteistyön ja teknologian aloilla sekä tarjosi mahdollisuuksia mentorointiin ja pitchaukseen sekä verkostoitumismahdollisuuksia kaikille yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta kiinnostuneille.

Impact-teeman yksi menestyksen salaisuus oli sen kytkeytyminen vahvasti osaksi muuta Slushin ohjelmaa. Se osoitti kuinka perinteiset ja vaikuttavuudesta kiinnostuneet sijoittajat ja yrittäjät voivat hyödyttää toinen toisiaan.

Suomalaisen Työn Liitto (Yhteiskunnallinen yritys -merkki)

Suomalaisen Työn Liitto myöntää Yhteiskunnallinen yritys -merkin sekä hallinnoi merkin saaneiden yritysten rekisteriä. Liiton jäsenyritykset voivat hakea merkin käyttöoikeutta.

Tilanneanalyysi

Suomessa on kaksi yhteiskunnallisen yrittäjyyden institutionalisoitunutta versiota: työhön integroivat sosiaaliset yritykset sekä Suomalaisen Työn Liiton myöntämät Yhteiskunnallinen yritys -merkkiyritykset.

Yhteiskunnallinen yritys -merkin kriteerit täyttävät yleisimmin hyväksytyin määritelmän yhteiskunnallisesta yrityksestä.

Suuri yleisö tuntee silti yhteiskunnallisen yrityksen konseptin melko huonosti. Suomen hallitus ei ole ollut kovin aktiivinen kannustamaan yhteiskunnallisen yritysten kehittämistä. Tuore Euroopan komission raportinkin toteaa että viranomaisilta puuttuu tällä hetkellä intressi toteuttaa yhteiskunnallisten yritysten kehitykseen ja kasvuun tähtääviä toimenpiteitä. Sen lisäksi esimerkiksi mitään yhteiskunnallisille yrityksille räätälöityjä rahoitusinstrumentteja ei ole tällä hetkellä Suomessa saatavilla, vaan samat rahoituslähteet pätevät niin yhteiskunnallisille kuin muillekin yrityksille.

Muutamat tutkimukset ovat haarukoineet yhteiskunnallisten yritysten määrän Suomessa useammasta tuhannesta yli kymmeneen tuhanteen, riippuen sovelletuista määritelmistä. Yleisesti Suomessa yhteiskunnallisen yrityksen muoto voi olla mikä tahansa. Useimmat niistä ovat osakeyhtiöitä, mutta mukaan mahtuu myös säätiöitä, yhdistyksiä ja osuuskuntia.

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto SITRA ja Aalto-yliopisto ovat hiljattain käynnistäneet aloitteita, jotka kohdistuvat positiivisia yhteiskunnallisia vaikutuksia aikaansaaville yrityksille. SITRA on tutkinut ja tuonut vaikuttavuusinvestoimisen (impact investing) konseptia Suomeen ja Aalto-yliopisto on sisällyttänyt impact-teeman osaksi teknologiakonferenssi Slushia. Aalto-yliopiston toimesta on syntynyt myös uusi Impact Iglu -yhteisö, joka on tarkoitettu erityisesti kehittyville markkinoille tähtäville startupeille mutta myös kaikille yleisesti impact-teemasta kiinnostuneille ihmisille.

Yhteiskunnallisen yrittäjyyden koulutus

Profiilit

SY Y Akatemia (Social Entrepreneurship Academy of Finland co-operative)

SY Y Akatemia järjestää koulutusta kaikille yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä kiinnostuneille, joilla on jokin liiketoimintaidea jota kehittää eteenpäin. Pidempiä useamman kuukauden kestäneitä koulutusohjelmia on pidetty useita viime vuosina. Kts. Case Myyrä - koulutusprojekti alla.

Kansan Sivistystyön Liitto KSL ry

KSL ry ylläpitää valtakunnallista aikuisoppilaitosta KSL-opintokeskusta, joka järjestää erityisesti osuuskuntiin ja yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen liittyvää koulutusta.

Case: Myyrä – Menestyvä Yhteiskunnallinen Yritys

Tämän projektin toteuttivat yhdessä neljä organisaatiota: KSL-opintokeskus, SY Y Akatemia, Suomalaisen Työn Liitto ja Mediajalostamo Oy. Projektia koordinoi KSL.

Projektin tavoitteena oli auttaa yhteiskunnallisia yrittäjiä laajentamaan heidän tietämystään yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä kokonaisuudessaan sekä hankkimaan menestyvän yhteiskunnallisen yrityksen kasvattamisessa tarvittavia liiketoimintataitoja. Erityisesti halusimme antaa työkaluja parempaan markkinointiin ja kilpailuedun saavuttamiseen.

Koulutus oli kohdennettu erityisesti Yhteiskunnallinen Yritys -merkin saaneille yrittäjille ja sitä hakeville. Suomalaisen Työn Liitto ei ollut aiemmin järjestänyt vastaavaa pidempää koulutusta jäsenilleen. SY Y Akatemia taas oli pitänyt kaksi pidempää koulutusta aiemmin yhteiskunnallisille yrittäjille ja sellaiseksi aikoville, joten

tällä kertaa päätettiin keskittyä vain Yhteiskunnallinen Yritys -merkin haltijoille ja siitä kiinnostuneille.

Koulutuksen fasilitoinnissa haluttiin kokeilla käänteinen opetus ("flipped classroom") -metodia, jota ei oltu kokeiltu aiemmin. Aiempaan tutkimukseen nojautuen metodin ajateltiin toimivan hyvin tällaisessa koulutuksessa yhteiskunnallisille yrittäjille. Ideana oli laittaa luentomateriaalit verkkoon opiskeltavaksi osallistujien omalla ajalla ennen varsinaisia koulutuspäiviä. Koulutuspäivät perustuivat luentomateriaaleihin perustuviin fasilitoituihin harjoituksiin ja osallistujien yritystoimintaan.

Kurssin rakenne oli seuraava:

- ennakkomateriaali verkossa ennen virallista aloitusta
- 21.-22.9.2013: Miten luoda muutosta yritystoiminnalla

- itseopiskelumateriaali verkossa
- 12.-13.10.2013: Kuinka ratkaista yhteiskunnallisia ongelmia liiketoiminnan keinoin ja mitata yhteiskunnallista vaikuttavuutta
- itseopiskelumateriaali verkossa
- 9.-10.11.2013: Yhteiskunnallisen yrityksen markkinointi

Osallistujien oppimistavoitteet kurssin jälkeen:

- parempi tietämys yhteiskunnallisen yrittäjyyden liikkeestä
- omaksua työkalut yhteiskunnallisen yrityksen johtamisesta ja markkinoinnista
- tietää kuinka mitata yhteiskunnallisia vaikutuksia ja luoda niiden avulla kilpailuetua
- luoda verkostot muihin yhteiskunnallisiin yrittäjiin ja mahdollisesti yhteisiä uusia projekteja

Palaute kurssista oli keskimäärin 4,4 asteikolla 1-5. Jokainen palautetta antanut sanoi suosittelevansa kurssia kenelle tahansa yrittäjyydestä kiinnostuneelle. Kurssi sai kehuja erityisesti fasilitointitekniikoista sekä kurssin aikana syntyneestä innostavasta ilmapiiristä.

Alunperin tarkoituksena oli että jokaisella osallistujalla olisi ollut jo perustettuna yhteiskunnallinen yritys, mutta loppujen lopuksi pari osallistujaa vielä miettivät liiketoimintaideaansa. Tämä tarkoitti että osallistujat

Vaikuttavuusanalyysi

Vaikutusten mittaamista on tutkittu, kehitetty ja sovellettu Suomessa melko vähän. Monta kehitysaloitetta on kuitenkin meneillään tilanteen parantamiseksi. Sitra tutkii sidosryhmien kanssa erilaisia mittaamenetelmiä. Myös muutamat kunnat ovat ottaneet käyttöön sosiaalisia kriteerejä hankinnoissaan sekä julkista rahoitusta myöntävät tahot kehittävät yhteiskunnallisten vaikutusten malleja rahoituspäätösten tueksi.

Mitään vaikutusten mittaamisen standardia tai yleistä käytäntöä Suomeen ei ole vielä syntynyt. Vaikutusten raportointia ei myöskään vaadita Yhteiskunnallinen Yritys -merkkirytyksiltä, vaan se on toissijaisten kriteerien joukossa.

Vaikutusten mittaamiseen ja todentamiseen erikoistuneita toimijoita Suomessa on vain muutama, mm. Catalyze Impact Oy, ImpactHouse ja Uusia Network. Catalyze Impact soveltaa laajasti maailmalla käytettyjä menetelmiä kuten IRIS, SROI, jne. Uusia Network on tuomassa Isosta-Britanniasta Tulostähti-mallia. ImpactHouse ry taas on kehittänyt Sofie-palvelun vaikutusten mittaamiseen ja raportointiin.

eivät olleet aina samalla viivalla joidenkin harjoitusten kohdalla. Kuten alunperin ennakoitiin, koulutuksen pituus ei ollut riittävä vaan osallistujat jäivät kaipaamaan lisää aiheesta. Esimerkiksi lisää olisi kaivattu rahoituksesta, tuotekehityksestä, kannattavuudesta sekä verkostojen rakentamisesta.

Käytetty ”käänteinen luokkahuone” (flipped classroom) -metodi osoittautui hieman haastavaksi todellisuudessa, koska itseopiskelumateriaaleja ei aina opiskeltu niin tehokkaasti. Joskus ennen harjoituksia jouduttiin pitämään pieni kertaus aiheesta kun kävi ilmi että kaikki eivät olleet opiskelleet materiaaleja sovitun aikataulun mukaisesti.

Koulutuksen järjestäminen uudelleen samalla rahoituspohjalla osoittautui vaikeaksi. Tarvetta koulutuksen toistamiselle tuntuu olevan, mutta ei tarvittavia resursseja. Joka tapauksessa koulutusmateriaali on nyt osallistujien saatavilla ja he voivat hyödyntää sitä haluamallaan tavalla. Tällä hetkellä projektin koordinaattorilla KSL:lla on kalenterissaan pienempi versio koulutuksesta ja se järjestetään kun riittävä määrä ilmoittautuneita saadaan kasaan. Suurimpana haasteena koulutuksen toistamiselle on, että potentiaaliset osallistujat todennäköisesti eivät halua investoida niin paljon rahaa kuin koulutuksen järjestäminen todellisuudessa maksaisi.

Tilannekatsaus yhteiskunnallisen yrittäjyyden sektoriin Itämeren ympärillä:

**Sidosryhmät
Koulutus
Vaikuttavuusanalyysi**